

DE VICE-EERSTE MINISTER, MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN
EN GELIJKE KANSEN

Brussel, 31 mei 2012.

Persbericht

Kiesrecht van niet-Belgische kiezers tijdens gemeenteraadsverkiezingen van 14 oktober 2012: Nog twee maanden om zich in te schrijven!

I. Inleiding

Op 14 oktober 2012 vinden zoals u weet de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Voor alle Belgen geldt de stemplicht, maar ook vreemdelingen die op ons grondgebied verblijven kunnen onder bepaalde voorwaarden stemmen.

Een van die voorwaarden is dat zij zijn ingeschreven als kiezer. Om zich in te schrijven hebben zij nog twee maanden tijd, tot en met 31 juli 2012. Vandaag ligt het aantal inschrijvingen lager dan het aantal inschrijvingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. Daarom lijkt het nuttig deze participatiemogelijkheden voor vreemdelingen aan het plaatselijk democratisch leven nog eens twee maanden voor het verstrijken van de inschrijvingstermijn in herinnering te brengen.

II. Historiek van het kiesrecht voor niet-Belgische burgers bij de Belgische gemeenteraadsverkiezingen

- **Tot in het jaar 2000 was het voor niet-Belgen onmogelijk** om deel te nemen aan de lokale verkiezingen in België.
- **In het jaar 2000** kwam daar voor het eerst verandering in. **Alle Europese burgers** die voldeden aan de voorwaarden voor de uitoefening van het kiesrecht en die vooraf ingeschreven waren, **mochten stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen**. Dit was het gevolg van het «Verdrag van Maastricht », dat elke burger van de Unie die in een lidstaat verblijft waarvan hij geen onderdaan is, het actief en passief stemrecht toekent voor de gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat waar hij verblijft, en dit onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat. Hieromtrent verscheen achteraf een Europese richtlijn die in de Belgische wetgeving werd omgezet bij de wet van 27 januari 1999 tot wijziging van de wet van 19 oktober 1921 tot regeling van de provincieraadsverkiezingen, van de nieuwe gemeentewet en van de gemeentekieswet.
- **In 2004** werd de mogelijkheid om als vreemdeling deel te nemen aan de Belgische gemeenteraadsverkiezingen **uitgebreid naar de niet-Europeanen** die op ons grondgebied verbleven. De wet van 19 maart 2004 tot toekenning van het actief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen aan vreemdelingen, stelt de voorwaarden en modaliteiten hiervan vast. Elke onderdaan van een staat buiten de Europese Unie die sinds minstens vijf jaar in België woont, mag stemmen, op voorwaarde dat hij voldoet aan de voorwaarden voor uitoefening van het kiesrecht en dat hij zich vooraf inschrijft als kiezer. Niet-Europese vreemdelingen moeten eveneens een verklaring tekenen waarin ze zich ertoe verbinden om de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven. Deze verklaring staat in het inschrijvingsformulier.

De achterliggende gedachte is dat de integratie, de betrokkenheid en inspraak van deze laatsten op die manier in de hand kunnen worden gewerkt. Ook de wil om deel te nemen aan de lokale leefgemeenschap en de betrokkenheid bij het sociaal en economisch leven moet de grondslag vormen van een politieke participatie.

Door een gelijke stem te verlenen aan Belgen en niet-Belgen, is de buitenlander die

in de gemeente verblijft geen burger meer zonder politieke stem, maar een *alter ego* die net zoals hem aan het beheer deelneemt van een gemeentelijke ruimte die hij deelt.

III. De huidige inschrijvingscijfers

Wanneer we de definitieve cijfers van de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 vergelijken met de voorlopige cijfers van 2012, blijkt dat we nog een weg te gaan hebben.

In 2006 schreven zich tegen de deadline van de inschrijvingen 110.973 Europeanen in, een percentage van 20.94%.

Vandaag, twee maanden voor het einde van de verkiezingen zijn er nog maar 92.783 Europeanen ingeschreven, wat neerkomt op 14.20 %

Bij de niet-Europese kiezers is de situatie nog opvallender.

Tot vandaag hebben er zich nog maar 6.854 niet-Europese kiezers ingeschreven, of een schamele 4.64 %. In 2006 waren er nog uiteindelijk 17.065 inschrijvingen, wat neerkomt op 15.71%

Net als in 2006 tekent er zich een verschil af tussen de inschrijvingsgraad van mannen en vrouwen. Vooral bij de niet-Europese kiezers zijn vrouwen ondervertegenwoordigd.

De slides en de nota als bijlage geven het detail weer van de cijfers (bijlage 1 en 2)

We stellen tevens vast dat de inschrijvingspercentages in de rest van Europa niet hoger liggen, wel integendeel. Met betrekking tot de Europese buitenlanders, heeft de Europese Commissie een studie verwezenlijkt die aantoont dat het gemiddelde inschrijvingspercentage bij de gemeenteraadsverkiezingen 10% bedraagt bij de Europese buitenlanders. Met 20,9% deelname heeft België verre van een slecht cijfer behaald in vergelijking met de andere Europese staten. In ons land, is het aantal Europese burgers dat kennis heeft van hun recht op deelname bij de plaatselijke verkiezingen gemiddelde hoger dan het cijfer van de Europese burgers in de rest van Europa. Met 79% van de betrokken burgers die kennis hebben van hun kiesrechten, deelt België de tweede plaats in Europa met Letland, net na Nederland.

Nu is het natuurlijk wel zo dat de inschrijvingstermijn nog niet verstreken is. Er resten nog exact twee maanden om zich in te schrijven.

IV. Informatieoperatie en herinnering van de stemrechten en inschrijvingsprocedures

Het lijkt me onontbeerlijk bovenop de sensibilisering die reeds door de Gewesten en bepaalde gemeenten werd georganiseerd, deze participatieregels toch nog eens via verschillende initiatieven in herinnering te brengen:

1. Een persconferentie;
2. Een brief naar alle gemeenten om de regels in herinnering te brengen en noodzakelijke pedagogische verduidelijkingen aan te brengen evenals een model van 'snelle' brochure die indien nodig moet worden gedownload om de buitenlandse burgers in de betrokken gemeente te informeren;
3. Een brief aan de verantwoordelijken van de Europese (commissie, parlement en raad van de Europese Unie) en internationale organisaties (nato, shape,...) om hen te vragen deze informatie over te maken aan hun leden die op Belgische bodem verblijven;
4. Eenzelfde brief naar de ambassades.

Ik wil er wel meteen op wijzen dat ook mijn collega's van de deelstaten er alles aan doen om deze democratische participatiemogelijkheden bij vreemdelingen bekend te maken. Zo gaf de Waalse en Vlaamse overheid al interessante brochures uit waarin zij de niet-Belgische kiezers uit leggen hoe en overtuigen waarom ze in oktober kunnen stemmen. In de regio Brussel Hoofdstad zal binnenkort een intensieve campagne opgestart worden waarbij ook een brochure ter beschikking zal zijn.

Mijn administratie heeft ook sinds juli 2011 alle informatie die nodig is om zich te registreren voor de verkiezingen, gepubliceerd op haar website en ter beschikking gesteld van buitenlandse burgers en gemeenten.

V. Herinnering van de voorwaarden voor de inschrijving van buitenlandse burgers

A. Burgers van een Lidstaat van de Europese Unie

Elke onderdaan van een Lidstaat van de Europese Unie kan stemmen op voorwaarde dat hij voldoet aan de voorwaarden voor uitoefening van het kiesrecht en dat hij zich vooraf inschrijft als kiezer. (Diegenen die zich ingeschreven hebben voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 of 2006 moeten **zich niet meer als kiezer moeten inschrijven** voor de verkiezingen van 2012).

Aan welke voorwaarden moeten zij voldoen ?

- Onderdaan zijn van één van de 26 andere lidstaten van de Europese Unie ;
- Minstens 18 jaar zijn op datum van 14 oktober 2012 ;
- Ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van een gemeente sinds 1 augustus 2012 ;
- Op 14 oktober 2012 genieten van de burgerlijke en politieke rechten ;
- Ten laatste op 31 juli 2012 ingeschreven zijn op de kiezerslijst.

Om zich in te schrijven, moet u het [inschrijvingsformulier](#), afhalen op de website van de FOD Binnenlandse Zaken, invullen en afgeven vóór 31 juli 2012 aan uw gemeentebestuur. U kunt het formulier ook rechtstreeks bij de gemeente verkrijgen.

B. Burgers van vreemde origine van een Staat die geen lid is van de Europese Unie

Elke onderdaan van een staat buiten de Europese Unie die sinds minstens vijf jaar in België woont, mag stemmen, op voorwaarde dat hij voldoet aan de voorwaarden voor uitoefening van het kiesrecht en dat hij zich vooraf inschrijft als kiezer. (Diegenen die zich ingeschreven hebben voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 of 2006 moeten **zich echter niet meer als kiezer moeten inschrijven** voor de verkiezingen van 2012).

Aan welke voorwaarden moeten zij voldoen ?

- Onafgebroken in België verblijven (en een wettelijke verblijfstitel hebben die dit bewijst) gedurende 5 jaar ;

- Ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van een gemeente op 1 augustus 2012 ;
- Minimum 18 jaar oud zijn op 14 oktober 2012 ;
- Op 14 oktober 2012 genieten van de burgerlijke en politieke rechten ;
- Ingeschreven zijn op de kiezerslijst op ten laatste 31 juli 2012.

Om zich in te schrijven, moet u het [inschrijvingsformulier](#) afhalen op de website van de FOD Binnenlandse Zaken, invullen en afgeven vóór 31 juli 2012 aan uw gemeentebestuur. Niet-Europese vreemdelingen moeten eveneens een verklaring tekenen waarin ze zich ertoe verbinden om de Grondwet, de wetten van het Belgische volk en het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden na te leven. Deze verklaring staat in het inschrijvingsformulier.

V. Voor meer informatie

Website verkiezingen Federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken:

<http://www.elections.fgov.be/index.php?id=1622&L=1>

De brochure van de Vlaamse overheid :

<http://www.vlaanderenkiest.be/folder-voor-niet-belgen>

De brochure van de Service public de Wallonie :

http://elections2012.wallonie.be/docs/passeport_des_electeurs_elections_2012.pdf

De brochure van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest :

<http://brusselverkiezingen2012.irisnet.be>

Omzendbrief van 1999 betreffende de inschrijving van Europeanen :

http://www.elections.fgov.be/fileadmin/user_upload/Elections/communales2012/nl/Circulaire25.05.1999_N.pdf

Omzendbrief van 2006 betreffende de inschrijving van niet- Europeanen :

http://www.elections.fgov.be/fileadmin/user_upload/Elections/communales2012/nl/300106Projet-de-circulaire-vote-etranagers-communales-NL.pdf

+ verklarend bericht:

http://www.elections.fgov.be/fileadmin/user_upload/Elections/communales2012/nl/Bericht-DocVreemdelingen-20120405.pdf

Of wendt u tot uw gemeente voor meer info.

Voor elke aanvullende inlichting:

Lieselot Bleyenbergh (0496 13 53 61) NL

Dorothee Klein (0478 87 20 53) (FR)

BIJLAGE 1: Enkele Cijfers in detail:

Kaart 1 Kiezers, Europese vreemdelingen en niet-Europese vreemdelingen per gewest – situatie op 01.08.2006

Kaart 2 Kiezers, Europese vreemdelingen en niet-Europese vreemdelingen per gewest – situatie op 26.05.2012

Commentaar bij kaarten 1 en 2:

Potentiële en ingeschreven buitenlandse kiezers per gewest:

We stellen vast dat de ingeschreven kiezers talrijker zijn in Wallonië dan in Brussel en in Vlaanderen in 2006. De trend zet zich voort in 2012 in Wallonië voor de kiezers die uit de EU komen (22,86% tot op heden t.o.v. 28,46% in 2006). In alle andere gevallen, stelt men daarentegen een laag aantal inschrijvingen tot op heden. Bij wijze van voorbeeld zitten de kiezers buiten de EU in Wallonië op 6,59% in dit stadium (tegenover 21,30% in 2006). In de drie gewesten van het land, telt men gemiddeld 3 keer minder kiezers buiten de EU die in 2012 ingeschreven zijn in vergelijking met 2006.

Kaart 3 Europese vreemdelingen en niet-Europese vreemdelingen per provincie – situatie op 01.08.2006 (zie bijlage).

Kaart 4 Europese vreemdelingen en niet-Europese vreemdelingen per provincie – situatie op 26.05.2012 (zie bijlage).

Commentaar bij kaarten 3 en 4

Potentiële en ingeschreven kiezers per provincie:

Het is in de Provincie Luik dat men de grootste terugval bemerkt van ingeschreven kiezers (voor de burgers buiten de EU 5,99% in 2012 tegenover 24,64% in 2006). A contrario is het de Provincie Henegouwen waar het aantal ingeschrevenen in 2012 het hoogste is in vergelijking met de andere provincies (voor de burgers buiten de EU, 7,47% in 2012 tegenover 18,31% in 2006). In Vlaanderen is de terugval vrijwel dezelfde in alle provincies, met uitzondering van West-Vlaanderen waar de terugval het

duidelijkst is (1,78% kiezers buiten de EU ingeschreven in 2012 tegenover 11,23% in 2006)

Tabel 1 Buitenlandse Europese en niet-Europese kiezers per geslacht
– Toestand in 2006

Tabel 2 Buitenlandse Europese en niet-Europese kiezers per geslacht
– Toestand in 2012

Commentaar bij tabellen 1 en 2:

In 2006, lieten zich 9.615 niet-Europese mannen inschrijven tegenover 7.450 niet-Europese vrouwen. Tot nu hebben 4.014 niet-Europese mannen om hun inschrijving verzocht tegenover 2.840 niet-Europese vrouwen. Met betrekking tot de Europese vreemdelingen stelt men een verschil vast tussen het aantal inschrijvingen bij de mannen en bij de vrouwen hoewel dit verschil slechts de helft vertegenwoordigt van het verschil dat vastgesteld werd voor de niet-Europese vreemdelingen.

Bijlage 2: slides

Bijlage 3: brieven

Bijlage 4: brochure die kan worden gedownload